

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de
VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE
van de
Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen

Redaktieadres : W. De Prins, Diksmuidelaan 176, 2600 Berchem. Tel. : 031-22.02.35

Jaargang 10

30 november 1981

Nummer 1

35 JAAR VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE 10 JAAR PHEGEA

(Willy DE PRINS)

35 JAAR VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

In 1982 vieren we twee heuglijke feiten : onze vereniging zal dan 35 jaar bestaan en tijdens dat jaar verschijnt ook de tiende jaargang van Phegea. Het is de gewoonte om bij dergelijke gelegenheden een uitgebreide historiek te schrijven over de voorbije jaren. Ik ga dat echter niet doen omdat ik de belangstellende leden kan verwijzen naar het overzicht dat de eerste sekretaris van de vereniging, Georges MYNCKE, schreef in Schakel (10de jaargang, nr. 3, september 1973 : 44-47).

Voor de nieuwe leden wil ik nochtans wel een zeer verkorte versie van dat overzicht weergeven. De vereniging werd na een entomologische tentoonstelling in de dierentuin van Antwerpen, officieel opgericht op 27 september 1947 toen bleek dat er vele mensen geïnteresseerd waren in het leven van de insecten. Aanvankelijk werden de bijeenkomsten elke tweede zaterdag van de maand gehouden in een bovenzaaltje van de "Paon Royal" op het Astridplein en later in een eigen lokaal in nummer 20 op het Astridplein. Nadien waren er wekelijkse bijeenkomsten op zondagmorgen en op 1 mei 1966 verhuisde de vereniging naar het huidige verenigingslokaal in de Ommeganckstraat, dat door de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen ter beschikking werd gesteld van het Kontaktcomitee van de Kringen voor Natuurstudie en Natuurbescherming in het Antwerpse.

Het aantal leden groeide van enkele belangstellenden, over enkele tientallen tot een goede 150 leden vandaag. Het grootste gedeelte van deze mensen zijn gewone natuurliefhebbers die gefascineerd zijn door het wondere leven van de insekten en die tijdens hun talrijke wandelingen en zwerftochten door de natuur meer willen weten over deze kleine diertjes. Bij andere mensen groeit de aanvankelijke belangstelling uit tot een diep gewortelde, wetenschappelijke interesse en zij specialiseren zich al spoedig in de studie van een bepaald onderwerp. De vereniging richt zich tot beide groepen van mensen. Daarnaast tracht ze ook de nieuwe, meestal jonge, leden zo goed mogelijk in te wijden in de entomologie en ze te begeleiden bij hun eerste stappen in de wondere wereld van de insekten.

Om dit alles te kunnen beschikt de vereniging over een uitgebreide bibliotheek. Talrijke werken daarin hebben we voor onbepaalde tijd in bruikleen van de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen. Daarnaast staan in het verenigingslokaal enkele referentieverzamelingen waaronder de kollekties van enkele vermaarde entomologen. Zo beschikken we over :

- de Diptera-verzameling van F. BASTIN
- de Lepidoptera-verzameling uit de Kempen van G. MYNCKE
- de Rhopalocera-verzameling uit Europa van K. MYNCKE
- de Hymenoptera-verzameling (Aculeata) van R. ENCKELS
- de insektenverzameling van L. PEETERS (hoofdzakelijk Hoboken)
- de Pterophoridae-verzameling van C. SEGERS.

Deze verzamelingen worden door de leden geregeld aangevuld en ook van andere orden zijn verzamelingen aanwezig : Coleoptera, Odonata, Orthoptera enz.

Tijdens de voorbije jaren werden tal van excursies georganiseerd onder leiding van verschillende specialisten. Aan de meeste uitstappen namen ook leden van andere verenigingen deel zoals mykologen, botanici en ornithologen. Vele excursies voerden ons naar diverse plekjes in de Kalkstreek, naar het Quackjeswater, het Voorne's duin, de natuurreservaten "De Liereman" en "De Zegge", de Hobokense Polder, het militair domein te Brasschaat enz. De belangstelling voor deze uitstappen nam de laatste jaren echter zienderogen af en daardoor worden er nu geen echte excursies meer georganiseerd. Wel komt het vaak voor dat enkele leden onderling afspreken en er samen voor een dagje op uit trekken. Ook worden er wel eens gezamenlijke vakanties georganiseerd.

Sinds de oprichting van de vereniging worden er ook jaarlijks enkele voordrachten georganiseerd. Niet zelden werd daarvoor een beroep gedaan op beroepsentomologen van de Rijksuniversiteit te Gent, de Katholieke Universiteit te Leuven of de Landbouwfakulteit te Gembloers. Daarnaast werd er op meer bescheiden schaal ook gesproken door tal van amateur-entomologen. Zo trachten we nu elke tweede zondag van de maand een bepaalde aktiviteit te plannen waarop ook jonge entomologen aan het woord kunnen komen of waaraan ze hun medewerking kunnen verlenen.

De vereniging draagt haar steentje bij als er door andere organisaties om verzocht wordt. In het verleden werd o.a. meegewerkt aan de demonstratiedagen van het Antwerps Genootschap voor Mikrografie, aan diverse tentoonstellingen die in de dierentuin van Antwerpen werden georganiseerd, aan het inventariseren van natuurgebieden, aan het karteren van de Belgische invertebraten, aan verschillende akties ondernomen door natuurbeschermingsverenigingen enz.

Al die jaren is de vereniging gegroeid onder de stimulerende kracht en de werklust van de mensen die het bestuur vormden. In het begin waren dat slechts voorzitter ir. C.J. SEGERS en sekretaris G. MYNCKE. Later werden andere mensen in het bestuur opgenomen : ir. H.-G. DIRICKX als ondervoorzitter, wijlen A. VAN GOOL, A. JANSSEN, ir. V.F. NAVEAU en R. VAN AVERBEKE als gewone bestuursleden. Toen ir. H.-G. DIRICKX wegens beroepsomstandigheden voor onbepaalde tijd naar Zwitserland verhuisde, nam ir. V.F. NAVEAU het ondervoorzitterschap waar. Ondertussen waren ook G. DE PRINS en ik zelf als bestuursleden in het bestuur van de vereniging opgenomen. In 1973 nam ik de taak van sekretaris-penningmeester van G. MYNCKE over, die zelf gewoon bestuurslid werd tot in 1981 en dan ontslag nam omdat hij op Mallorca was gaan wonen. Ook ir. H.-G. DIRICKX nam in 1981 ontslag omdat hij wegens de grote afstanden de bestuursvergaderingen niet geregeld meer kon bijwonen. G. DE PRINS trad eveneens uit het bestuur. In 1981 liet voorzitter SEGERS zijn functie over aan een nieuwe kracht, de voormalige ondervoorzitter NAVEAU. Tevens werden twee nieuwe mensen in het bestuur opgenomen als "werkend bestuurslid" met de bedoeling het steeds zwaarder wordende werk van de sekretaris te verlichten : G. RYLANT en T. GARREVOET. Het huidige bestuur is dus als volgt samengesteld :

voorzitter : ir. V.F. NAVEAU
sekretaris-penningmeester : W.O. DE PRINS
bestuursleden : T. GARREVOET
A. JANSSEN
G. RYLANT
ir. C.J. SEGERS
R. VAN AVERBEKE

10 jaar Phegea

Net na de oprichting van de vereniging beschikten de leden niet over een publikatiemedium. Alle mededelingen werden via gestencilde bladen rondgestuurd. Af en toe verscheen er ook een wetenschappelijk artikel, meestal een samenvatting van een voordracht, dat eveneens in gestencilde vorm werd verspreid. Enkele van deze artikels werden achteraf gepubliceerd in het tijdschrift "Natuurwereld". De kwaliteit van deze wetenschappelijke artikels verbeterde fel toen de vereniging kon beschikken over publikatieruimte in het tijdschrift "Schakel"; dit was vanaf 1963. Schakel was bedoeld als kontaktorgaan tussen de leden

van de diverse verenigingen die deel uitmaakten van het Kontaktkomitee van de Kringen voor Natuurstudie en Natuurbescherming in het Antwerpse.

De meest uitgebreide bijdrage die in Schakel verscheen is wel de "Lijst van Lepidoptera uit de Antwerpse omgeving" in 15 afleveringen door A. JANSSEN. Daarnaast werden door enkele leden interessante artikels geschreven, o.a. : ir. H.-G. DIRICKX over de Melitaeinae uit het Franse Middellandsezegebied, R. LEESTMANS en A. JANSSEN over het voorkomen van Agrodiaetus damon in de omgeving van Antwerpen, L. PINGEEL over de biologie van de harsbuilvlinder, ir. C.J. SEGERS over onze waterkevers, G. MYNCKE over trekvlinders en natuurbescherming, A. VAN HOEGAERDEN over de Belgische Carabus-soorten, K. JANSSENS over diverse waarnemingen van Hymenoptera.

Wegens financiële moeilijkheden werd de publikatie van Schakel stopgezet in 1972 en zodus zal de vereniging weer zonder kontaktorgaan. Het jaar nadien gaf G. MYNCKE zijn ontslag als sekretaris-penningmeester en volgde ik hem op. Een van mijn eerste bekommernissen was te zorgen voor een kontaktmiddel tussen de leden. Oorspronkelijk had ik mij dit "tijdschrift" zeer bescheiden ingedacht : enkele losse gestencilde blaadjes die viermaal per jaar naar de leden zouden verstuurd worden. Maar onze toenmalige voorzitter, ir. C.J. SEGERS, dacht dat wij beter konden en stelde voor dat ik enkele drukkerijen zou kontakteren om een prijsberekening te laten opmaken voor een gedrukte periodieke publikatie. Het bleek al spoedig dat een gedrukt tijdschrift waarvoor de drukkerij zelf de kopij zou moeten zetten, ver boven ons budget lag en ik moest mij dus beperken tot de offset-drukkerijen die clichés van de originele bladspiegels konden maken en die wilden afdrukken op een beperkte oplage.

De eerste reacties waren gewoon hopeloos; enkele drukkerijen deden gewoon niet de moeite om te antwoorden, andere waren wel bereid om voor de vereniging te drukken maar met een oplage van minimum 500 ex. wat veel te veel was. Bovendien waren die eerste prijsramingen zo hoog dat ze nauwelijks haalbaar waren. Gelukkig ontving ik ook een reactie van een drukkerij die bereid was om in een veel kleinere oplage te drukken en voor een prijs die viermaal goedkoper was dan de duurste prijsopgave.

Het eerste nummer was bedoeld als proef en verscheen einde 1973. Uit de reacties van de leden zou blijken of we met het tijdschrift zouden doorgaan of niet. Als titel kozen we "Phegea" naar de vlindersoort Amata phegea L. die in ons land enkel voorkomt in Vlaanderen. De tekst voor dit eerste nummer werd geschreven door ir. C.J. SEGERS, G. en W. DE PRINS en A. JANSSEN.

De reacties op dit eerste nummer waren zo positief dat reeds enkele maanden later een tweede nummer kon verschijnen en vanaf toen is de publikatie ononderbroken doorgegaan; elke vier maanden verscheen een nieuw nummer. De eerste jaargang bestaat dus slechts uit dat eerste

nummer van 12 bladzijden. De tweede jaargang bevatte reeds 48 bladzijden en het ging steeds in stijgende lijn zodat we de laatste jaren gewoonlijk de 100 bladzijden per jaar benaderden.

Na de eerste vijf jaargangen verbeterde de kwaliteit van Phegea merklijk omdat voor de originele platen een elektrische schrijfmachine met modern lettertype werd gebruikt in plaats van een gewone bureelmachine. Even een woordje techniek : het gebruikte offset-procédé bestaat er in dat van originele, liefst zo contrastrijk mogelijke bladspiegels clichés worden gemaakt die dan op aluminiumplaten worden overgebrand door inwerking van een zuur op een vette ondergrond. De drukinkt hecht zich enkel vast op deze weggebrande stukken en wordt dus op de blanco bladen gedrukt. Tijdens het vervaardigen van de clichés wordt de originele bladspiegel ongeveer drie vierden verkleind zodat Phegea op het formaat Din A4 kan gedrukt worden.

De voorbereiding van een nummer begint steeds maanden voor de publicatie ervan en terwijl u dit nummer zit te lezen is reeds heel wat werk gepresteerd voor het aprilnummer. Naargelang er teksten binnenkomen worden die uitgetikt op het formaat van Phegea (70 spaties per lijn). Dit gebeurt met een gewone schrijfmachine op kladbladen. Ongeveer twee maanden voor de publicatie wordt dan de lay-out verzorgd; de verschillende teksten worden doorgeknipt, illustraties met hun onderschriften worden ingelast en de bladspiegel wordt definitief samengesteld in een kader van 15 x 23 cm. Dan wordt de tekst van het volledige nummer opnieuw uitgetikt, ditmaal met een elektrische schrijfmachine en met een plastieklinthet waardoor een groter contrast ontstaat. De titels worden met opwrijfletters samengesteld en opgekleefd, en de nummers van de bladzijden worden aangebracht. Deze definitieve bladen worden nagekeken op tik- of andere fouten, die dan eventueel nog moeten verbeterd worden. Dan gaan deze bladen naar de drukker die voor de clichés en het eigenlijke drukwerk zorgt. Als dit werk af is, moeten de verschillende bladen geraapt en geplooid worden tot hetgeen u hier in handen houdt.

Verwezenlijkingen van de leden

Het is eenvoudig onmogelijk om een lijst samen te stellen van alle entomologische verwezenlijkingen, prestaties enz., geleverd door leden van de vereniging. Talrijke mensen behaalden de J. KETS-prijs, dikwijls met grote onderscheiding. Enkele leden publiceerden in gerenommeerde buitenlandse tijdschriften. Ik heb nochtans één lijst samengesteld die, voor zover ik kon nagaan, volledig is : de nieuwe soorten voor de Belgische fauna, ontdekt door leden van onze vereniging :

CUPERUS, K. : *Discoelius zonalis* Panzer (Hymenoptera)
(Natuurwereld (19-20), 1954).

- SCHUURMANS, J. : Zygaena ephialtes L. (Lepidoptera, Zygaenidae)
(Schakel 7 (4), 1969 : 53).
- ASSELBERGS, J.E.F. : Plusia putnami gracilis Lempke (Lep., Noctuidae)
(Schakel 7 (4), 1969 : 53).
- VAN DE POEL, R. : Phlogophora scita Hübner (Lepidoptera, Noctuidae)
(Phegea 1 (1), 1973 : 3).
- ASSELBERGS, J.E.F. : Aethes triangulana Treitschke (Lep., Cochylidae)
(Phegea 7 (2), 1979 : 33-34).
- MAES, B. : Dichrorampha aeratana Pierce & Metcalfe (Lep., Tortricidae)
(Phegea 7 (3), 1979 : 69-70).
- HENDERICKX, H. : Luffia ferchaultella Stephens (Lep., Psychidae)
(Phegea 7 (4), 1979 : 80-82).
- DE PRINS, W. : Phyllonorycter cerasinella Reutti (Lep., Gracillariidae)
(Phegea 8 (3), 1980 : 60-61).
- TURELINCX, F. : Aethes piercei Obraztsov (Lepidoptera, Cochylidae)
(Phegea 9 (2), 1981 : 52-54).
- JANSSENS, K. : Leioptilus distinctus Herrich-Schäffer (Lep., Pterophoridae) (zie volgend nummer van Phegea).

Tijdens de laatste jaren is de vereniging ver buiten haar Antwerpse grenzen getreden. Terwijl de kontakten vroeger hoogstens tot Nederland reikten, wordt Phegea nu verstuurd naar 16 verschillende Europese landen. En ook in die landen wordt door leden van de vereniging hoogst interessant werk verricht :

- SCHUURMANS, J. : Agriphila iniquatella Denis & Schiffermüller (Lep., Pyralidae), nieuw voor Marokko (Phegea 7 (3), 1979 : 70).
- VAN DER POORTEN, D. : Pyrgus carthami Hübner (Lep., Hesperiiidae), nieuw voor Griekenland (Phegea 9 (3), 1981 : 70).

En dat we nog niet aan het einde van ons Latijn zijn, leest u in het volgende artikel...

W.O. DE PRINS : Diksmuidelaan 176, B-2600 BERGHEM.